

DİZİN

A

acı algılama ve
nosisepsiyon 90–97
Adams, Douglas 197
Adlerz, Gottfried Agaton
59
Affective Neuroscience
(Panksepp) 165
ağrı (hayvanlarda) 88–97,
318
ahtapot 91
Ai (şempanze, Kyoto)
275–283
Akira (şempanze, Kyoto)
273, 274, 277
aldatma ve kandırma 17–19
alet kullanımı ve yapımı
16, 112–116, 173, 245,
262–264, 276, 280
Alex (Afrika gri papağanı)
99–110, 118, 119
Alex and Me (Pepperberg)
104
algoritmalar, karıncalarda
44
Allman, John 193, 194
Amboseli Ulusal Parkı

(Kenya) 32, 167–171,
175–182, 184–188, 192,
321
arılar → bkz. balarıları
Aristoteles 20, 172
aslanlar (ses analizi) 175
atlar (zihinsel temsil) 168,
182, 183
ayna nöronları 79, 209, 217
aynada kendini tanıma
(AKT) testi 172,
198–201, 204, 205, 207
ayrılık kaygısı 163–165, 294
Ayumu (şempanze, Kyoto)
270, 277–280, 282

B

babunlar 20, 241
bağlanma (sosyal) 293–295
bal arılarında bilişsellik 53
balarıları 53, 55, 66
Balarısı Demokrasisi
(Seeley) 66
balıklar 69, 70, 75–87
balinalar 193, 194, 202, 203,
320, 321
Baltimore Ulusal Deniz

Parkı 197, 214
Barrett-Leonard, Lance 321
Bashir, Sultana 32, 33
Bateson, Gregory 249
Beethoven (şempanze,
Gombe) 17, 18
Bekoff, Marc 28, 185, 200,
287
Belyaev, Dmitry 314
benzerlik (evrimsel)
yaklaşımı 77, 78
Berg, Karl 120–147
Betsy (İskoç çoban köpeği)
300–302
Betty (Yeni Kaledonya
kargası) 112, 113
bilinç (hayvan) 36, 37
bilişsel devrim 28, 29
bilişsel etoloji 30
Bloomsmith, Mollie 255,
257
Boesch, Christophe 280
bonobo (cüce şempanze)
105
Bossou (Gine) 274, 280,
281, 283
boz aylar 321, 322

- böcekler 53, 54, 87, 96
 Bradshaw, Gay 191
 Braithwaite, Victoria
 88–97, 318
 Bristol Üniversitesi 43
 Brown, Culum 75
 Buck (köpek) 12, 40, 312
- C**
 Caldwell, David 214
 Caldwell, Melba 214
 Cambridge Üniversitesi
 36, 116, 168
 Caro, Tim 57
 Cattet, Marc 321, 322
 Chicago Lincoln Parkı
 Hayvanat Bahçesi 253,
 258, 261, 266
 Chomsky, Noam 108, 128,
 129
 Clayton, Nicola 116, 247
 Connor, Richard 224–247
 Crystal, Jonathan 162
 Csányi, Vilmos 285–293,
 296, 297, 299, 302, 303
- Ç**
 çakışan evrim (köpek–
 insan) 296
 çardak kuşları 31, 32, 115
 çitalar 32, 33
- D**
 dağ aslanları 322, 323
- Damasio, Antonio 158
 Darwin, Charles 22–24,
 43, 56, 64, 96, 97, 113,
 128, 160, 198, 286, 289,
 302, 324
 David Graybeard
 (şempanze, Gombe)
 256, 263
 davranışçılık 26–28, 54
 Dawkins, Richard 34, 37
 de Waal, Frans 19, 35, 36
 dedikodu hipotezi (dil
 evrimi) 135, 240
 Delgado, Soraya 135
 denizkaplumbağaları 320
 Descartes, René 21, 22
 Dethier, Vincent 54, 55
 dil (hayvanlar ve insan)
 105, 126, 128–130
 dil öğrenimi (sesle)
 116–118, 173, 217
 Dilly (şempanze, Gombe)
 17–19
 doğal seçim 37, 38, 324
 Douglas-Hamilton, Iain
 185, 186
 duygular (hayvan) 35, 149,
 158, 159, 165, 166
 duygusal sinir bilim 149,
 158
- E**
 Echo (fil, Amboseli) 179,
 185, 187
- Edinger, Ludwig 114, 115
 ekin kargaları 115, 116
 ekolokasyon (yankıyla yer
 bulma) 29, 211, 223
 Elele (yunus) 216–218
 Emery, Nathan 116
 empati 169, 185, 191, 193,
 194, 201
 Ernstbrunn Kurt Bilimi
 Merkezi (Avusturya)
 303–315
 etoloji 23
 evcilleştirme (köpek) 286,
 287, 295, 296, 302, 303,
 314, 315
 evrim (doğrusal olmayan)
 37, 38
- F**
 Faragó, Tamás 298
 fareler 149–162
 feromonlar 48, 49, 52
 Fifi (şempanze, Gombe)
 14, 17
 filler 31, 32, 167–195
 Fischer, Julia 299–301
 Fitch, W. Tecumseh 128
 Flip (köpek, Csányi'nin)
 285, 286
 Foerder, Preston 173
 Foster (yunus, Baltimore)
 205–208
 fotografik hafıza
 (şempanzede) 279

- Franks, Nigel 43-54,
56-66, 168
- Frodo (şempanze, Gombe)
15, 17, 39
- Fuller, John 286
- G**
- Gácsi, Mártha 314
- Gallup, Gordon Jr. 198, 199
- Garner, Richard L. 262
- Genetics and the Social
Behavior of the Dog
(Scott ve Fuller)* 286
- Gombe Nehri Ulusal Parkı
(Tanzanya) 14-18, 27,
230, 261
- Gonzalez, Malu 137, 145
- Goodall, Jane 14-20, 27, 28,
31, 113, 132, 224, 230,
256, 261-264, 274
- goriller 259, 261, 265-269
- Gödel, Escher, Bach
(Hofstadter)* 66
- Grandin, Temple 149, 269
- Griffin (papağan,
Pepperberg Lab.) 100,
101, 111
- Griffin, Donald 29, 30, 104
- gülme (farelerde) 149,
154-160
- güvercinler 115
- H**
- hafıza (hayvan) 77, 162,
- 184, 185, 223, 266, 267,
279
- Happy, Maxine, Patty
(Asya fili, Bronx) 172
- Hare, Brian 294
- Hato Masaguaral
(Venezuela) 121, 131,
132
- Hauser, Marc 57, 128
- Hawaii 210, 211, 215-221
- Hayvan Farkındalığı
Meselesi (Griffin)* 29,
104
- Hayvan Zekâsı / Animal
Intelligence (Romanes)*
24, 25
- Hebb, D.O. 286
- Herman, Louis 28, 210-221
- Hess, Walter 158, 163
- Hof, Patrick 193
- Hofstadter, Douglas 66
- Holeyfın (yunus, Monkey
Mia) 229, 230,
238-240
- Howe, Margaret 248-251
- Hölldobler, Bert 56
- Humphrey, Nicholas 146,
240, 241
- I**
- Inuyama Primat
Araştırma Enstitüsü
(Japonya) 273, 274,
276-278, 283
- İ**
- içebakış (metabolişsel) 162
- ikili koşu (karıncalarda)
59-62
- iletişim sesi (papağan-
isim) 125-128, 130, 131,
134, 136, 138, 140-144
- İnsan ve Hayvanlarda
Duyguların İfadesi
(Darwin)* 23
- insanbiçimcilik 14, 19,
158, 159
- İnsanın Gölgesinde
(Goodall)* 256, 263
- İnsanın Türeyişi (Darwin)*
23
- işaret dili (primatlarla)
104, 105
- işaret etme (sosyal
ipuçları) 294, 295, 313
- işbirliği (yunusta) 201, 202,
215, 218, 239, 240
- J**
- James, William T. 286
- Jamieson, Dale 317
- Jarvis, Erich 118
- Jolly, Alison 146, 240, 241
- Joy (yunus, Monkey Mia)
230
- K**
- Kachelnik, Alex 111-116
- kambur balinalar 202, 320

- Kaminski, Juliane 299-301
 Kandula (Asya fili, Smithsonian) 173
 kargalar ve kargagiller 111-116
 karıncalar 43-54, 56-66
 karıncalarda öğretmenlik 43, 52, 53, 56-66
 katil balinalar 202, 203, 320, 321
 Kea ve Puka (yunus, Herman Lab.) 215, 219-221
 keder (hayvan) 32, 33, 165, 166, 185-188
 kediler 38, 39, 168
 Kelly (yunus) 223
 kendi farkındalığı (özfarkındalık) 37, 162, 172, 198-200, 204
 Keo (şempanze, Chicago) 253, 258, 259, 261, 268, 271, 272
 kimyasal iletişim 48, 49, 52
 kişilik (hayvan) 77
 Koehler, Wolfgang 260, 264
 Kopé (Cairn Terrier) 298
 kopyalama ve taklit 78-80, 85, 86, 104, 107, 116, 174, 281, 295
 Kotrschal, Kurt 305
 Köpekbalığı Körfezi (Batı Avustralya) 224-232, 234, 240, 241, 243, 246, 247
 köpekbalıkları 38
 köpekler 285-303
 Krause, Jens 75
 Kruger Ulusal Parkı (G. Afrika) 189-191, 194
 kurtlar 39, 286, 287, 291, 295, 303-315
 kuzgunlar 309
 kültür (hayvan) 174, 264, 280, 281
 Kwan (dağ gorili, Chicago) 265-269
- L**
 Laland, Kevin 64, 65, 75
 Leakey, Louis 14, 27, 262, 263
 Lilly, John C. 213, 215, 248, 249
 Llinas, Rodolfo 36
 Lonsdorf, Elizabeth 254, 261, 267-270
 Lorenz, Konrad 26, 55
- M**
Man and Dolphin (Lilly) 248
 mantar odacıkları (böcek beyni) 53
 Marino, Lori 199, 200, 223
 Matsuzawa, Tetsuro 270, 273-283
- McBride, Arthur 224
 McComb, Karen 167-188, 192, 194, 321
 merakla arama sistemi 152, 153
 Miklósi, Ádám 286, 288-297, 299, 300, 302, 303, 314
 mirketler 64, 65
 Monkey Mia (Batı Avustralya) 225, 228, 229, 231-235, 238, 239, 245-247
 Moore, Randall 184
 Morgan Kuralı 79, 80
 Morgan, C. Lloyd 79, 80
 Moss, Cynthia 28, 168, 169, 171, 173, 176, 179, 185-188, 261, 321
- N**
 Nani ve Beau (yunus, Baltimore) 203, 204
 Nelson, Margaret 55
 Nicky (yunus, Monkey Mia) 229, 234
 Njirain, Norah 169-171, 173, 175, 176, 178, 180
 nosiseptörler 91, 92
- O**
 O'Donnell, Sean 243
 okçu balıkları 69-75, 78-86

- Olympia ve Orabel (fil, Amboseli) 176–181
- Optimus (şempanze, Chicago) 268, 270
- orangutanlar 199, 268, 269, 309
- oyun (hayvan) 149, 152–155, 160, 161
- Ö**
- öğrenme (hayvan) 53–56, 291
- öğretme (hayvan) 52, 53, 56–65
- P**
- panik sistemi (ayrılık sıkıntısı) 152, 163–165
- Panksepp, Jaak 149–161, 163–166, 318
- papağanlar 99–111, 119–147
- Pavlov, Ivan 286
- Pepperberg, Irene 99–110, 118–120, 124, 132, 256
- perspektif yanılması (çardak kuşu) 31, 32, 115
- Peter (yunus, Lilly Lab.) 249–251
- Pfaus, James 163
- Phoenix (yunus, Herman Lab.) 216, 218, 219
- Pilanesberg Ulusal Parkı (G. Afrika) 184, 188–192
- Pinker, Steven 29, 34, 136
- Plotnik, Joshua 172
- Pongrácz, Péter 297, 298
- Poole, Joyce 32, 33, 173, 174, 185–187, 190
- Powell, Bill 215
- Powell, Roger 322
- primatların sosyal bilişi 240–242
- Pryor, Karen 214
- R**
- Range, Friederike 304–314
- Reby, David 183
- Reiss, Diana 198–208
- Richardson, Tom 52, 57, 63–65
- Rico (İskoç çoban köpeği) 299, 300
- Rolli (dağ gorili, Chicago) 268
- Rollin, Bernard 29
- Romanes, George John 24, 25, 30
- Ross, Stephen 253–261, 266–272
- rüya görme (farelerde) 162
- S**
- Sagan, Carl 248
- saksağanlar 115, 200
- Samburu Ulusal Parkı (Kenya) 185
- Schlegel, Thomas 74, 75, 80, 81, 83–86
- Schore, Allan 191
- Schuster, Stefan 69–75, 79–87
- Scott, John Paul 286
- seçici yetiştirme (tilki) 314
- Seeley, Thomas 66
- Serengeti Ulusal Parkı (Tanzanya) 32
- Seven (yunus — sünger kullanan) 245
- sezgi (hayvan) 173
- Shannon, Graeme 169, 175, 177, 183, 190
- Sherman, Paul 200
- sinirsel eşleşme 209
- sirke sinekleri 53
- Six, Sheri 151, 153, 155, 156
- Smolker, Rachel 229, 230, 232, 239, 240, 242–244
- sosyal bilgi 240–244
- sosyal öğrenme 78, 280, 281, 295, 311
- Sugiyama, Yukimaru 274, 283
- Sussex Üniversitesi 167
- sürü dinamikleri (yunusta) 227, 228, 234–238, 240–242
- Ş**
- şempanzeler 14–19, 105, 113, 132, 253–264, 270–283

T

taklit (gerçek) 79, 217
 taş karıncaları
 (Temnothorax
 albipennis) 44-54,
 56-66
 Tatonga (kurt yavrusu,
 Ernstbrunn) 308-312
 Tempelmann, Sebastian
 300, 301
The Alex Studies
 (Pepperberg) 102
The Chimpanzees of Gombe
 (Goodall) 28
The Mind of the Dolphin
 (Lilly) 248, 249
 Thoreau, Henry David 9
 tilkiler (evcilleştirme
 deneyi) 314
 Tinbergen, Niko 26
 Topál, József 291
 travma sonrası stres
 bozukluğu (filde) 191
 Tsavo Ulusal Parkı (Kenya)
 173
 Turing, Alan 34
Türlerin Kökeni (Darwin)
 22, 23, 64, 324

türlerin yok oluşu 40, 181,
 319, 320, 324

U

Uek (Yeni Kaledonya
 kargası) 112
 ultrasonik sesler (farede)
 155-157

V

Vicky (şempanze, Chicago)
 258, 261, 268
 Virányi, Zsófia 303-315
 Voltaire 21
 von Economo nöronları
 193, 194, 209
 von Economo, Constantin
 193
 von Frisch, Karl 27, 30, 55

Y

yankıyla yer bulma → bkz.
 ekolokasyon
 yas (hayvan) 185-188, 264
 yer solucanları 23, 56
 Yerkes Ulusal Primat
 Araştırma Merkezi
 255-257

yunuslar 78, 79, 117,
 197-221, 223-251

Z

zekâ ve beden/beyin oranı
 54, 70, 76, 77, 211
 zihin kuramı 37, 116, 247,
 248, 264
Zihin Nasıl Çalışır? (Pinker)
 29

Q

Quincie (köpek) 13, 14

W

Wagner, Katherine 265,
 267, 268
 Walker, Stephen 11
 Washington Eyalet
 Üniversitesi
 (Panksepp Lab.) 149,
 150, 155
 Wela (yunus, Herman
 Lab.) 214, 215
 Wells, Randall 225
 Wielgus, Rob 322, 323
 Wilson, E.O. 46, 56, 59
 Wrangham, Richard 242